

بررسی رابطه انگیزه پیشرفت، نوآوری، تحمل ابهام، خودکارآمدی، عزت نفس و خودشکوفایی با جهت گیری کارآفرینی در دانشجویان

دانشگاه

*افسانه لطفی عظیمی **مسلم عباسی ***حسن محمودیان ****احسان جمالی ***شیرین رضوانی فر

*دانشجو دکتری، روان شناسی تربیتی، دانشگاه امام رضا (ع)

**استادیار دانشگاه سلمان فارسی، کازرون

***دانشجوی دکترای سنجش و اندازه گیری دانشگاه علامه طباطبائی، تهران

****استاد یار، مدیریت آموزش عالی، سازمان سنجش و آموزش کشور، تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۱/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۳/۱۹

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه انگیزه پیشرفت، نوآوری، تحمل ابهام، خودکارآمدی، عزت نفس و خودشکوفایی با جهت گیری کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون بود. نمونه این پژوهش شامل ۴۰۰ دانشجوی مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون در سال ۹۲-۹۱ بود که از طریق نمونه گیری خوشه ای انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از آزمون جهت گیری کارآفرینی، پرسشنامه انگیزه پیشرفت، مقیاس نوآوری، مقیاس تحمل ابهام، پرسشنامه خودکارآمدی، پرسشنامه عزت نفس و پرسشنامه خودشکوفایی استفاده شده است. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که جهت گیری کارآفرینی با متغیرهای انگیزه پیشرفت، نوآوری، خودکارآمدی، خودشکوفایی، عزت نفس و تحمل ابهام رابطه مثبت معنی داری دارد ($P < 0/01$). نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان داد که متغیرهای انگیزه پیشرفت، عزت نفس و نوآوری کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه را پیش بینی می کنند.

واژه های کلیدی: کارآفرینی، انگیزه پیشرفت، نوآوری، تحمل ابهام، خودکارآمدی، عزت نفس و خودشکوفایی.

مقدمه

دانشگاههای نوین چنین توصیف کرده است: جایگاهی است که در آن، مهارت های کارآفرین در آموزش عالی به منظور تحقق قابلیت های کارآفرینی در فارغ التحصیلان و تبدیل آنان به کارآفرینان توسعه می یابد. با توجه به تعریف یاد شده دانشگاه باید فارغ التحصیلانی را به جامعه ارائه دهد که دانش را در کنار پژوهش های کاربردی به خدمت گرفته و با نوآوری، کار می آفرینند. بنابراین می توان گفت امروزه مهمترین زیر ساخت دانش برای رسیدن به توسعه صنعتی و اقتصادی پایدار کشور، همانا تحقق "دانشگاه کارآفرین" است (پرداختچی و شفیعزاده، ۱۳۸۵).

مطالعه تاریخ و تجربیات کشورهای پیشرفته جهان نشان می دهد که رشد و توسعه آنها مرهون تلاش کارآفرینان کاردان، خلاق و نستوهی است که نتیجه فعالیت هایشان ارزش آفرینی و افزایش در آمد عمومی، سطح رفاه و آسایش جوامع را نشان می دهد. برای مثال مطابق گزارش دیده بان جهانی کار آفرینی (GEM)، در برخی از کشورها نرخ فعالیت های کارآفرینانه با تولید خالص ملی (GDP)، به میزان ۵۷ صدم هم بستگی دارد. از این رو امروزه، توسعه کارآفرینی جزء اهداف، ماموریت ها و برنامه های اصلی بسیاری از سازمان های بین المللی، کشورها، سازمان ها و دانشگاه هاست.

یونسکو در چشم انداز جهانی آموزش عالی را برای قرن ۲۱

پذیری، عزت نفس و منبع کنترل (احمد پور داریانی، ۱۳۸۰).

مروری بر ادبیات موضوع

اولین متغیر پیش بین کارآفرینی انگیزه پیشرفت می باشد. انگیزه پیشرفت عبارت است از آرزو برای پیشی گرفتن در یک رفتار ویژه که آن رفتار ویژه، به صورت ملاک یا معیار در آمده باشد. مک کلند (۱۹۶۲) نتیجه گیری کرد که نیاز به پیشرفت در افرادی که فعالیت های اقتصادی خود را آغاز می کنند، بالاتر می باشد. مک کلند (۱۹۶۵) معتقد است که نیاز به پیشرفت، انگیزه اصلی توسعه اقتصادی کشورها بوده و در تصمیم گیری فرد برای کارآفرین شدن تاثیر به سزایی دارد. همچنین، سکستون و باومن^۶ (۱۹۸۳) در بررسی های مختلفی که انجام دادند به این نتیجه رسیدند که با وجود اینکه در تحقیقات مختلف از ابزارهای مختلف برای سنجش انگیزه پیشرفت استفاده شده است، در مطالعات کارآفرینان موفق یک جهت گیری انگیزه پیشرفت بالا به صورت ثابت مشاهده شده است. در تحقیق دیگر که توسط اسمیت و ماینر^۷ (۱۹۹۴) انجام شد، از یک روش فرافکن برای سنجش انگیزه پیشرفت استفاده کردند و به این نتیجه رسیدند که بین تمایلات پیشرفت کارآفرینان و رشد شرکتها و تجارت خانه های آنها رابطه مثبت وجود دارد.

در مطالعه ای جانسون^۸ (۱۹۹۰) به طور اختصاصی ادبیات کارآفرینی را مطالعه کرد. تعداد پژوهش هایی که وی بررسی کرد شامل ۲۳ پژوهش بودند. در این تحقیقات کوشش شده بود رابطه بین انگیزه پیشرفت و کارآفرینی بررسی شود. از میان ۲۳ پژوهش با ۲۰ پژوهش مواجه شد که بین کارآفرینی و انگیزه پیشرفت همبستگی مثبت معنی داری وجود داشت. شاور و اسکات^۹ (۱۹۹۱) تحقیقاتی را که از انگیزه پیشرفت به عنوان یک پیش بینی کننده معتبر برای کارآفرینی استفاده کرده بودند، مرور کردند. آنها نتیجه گرفتند بین انگیزه پیشرفت و کارآفرینی همبستگی مثبت وجود دارد. همچنین در تحقیقی که توسط فیلیپس^{۱۰} (۱۹۹۸) تحت عنوان

با توجه به اینکه کارآفرینی^۱ و مباحث مربوط به آن در حوزه های مختلف دانش از جمله روانشناسی، جامعه شناسی و اقتصاد مورد توجه قرار گرفته اند، می توان به عنوان یک موضوع بین رشته ای قلمداد کرد. این موضوع نشان دهنده وسعت بحث کارآفرینی از یک سو و پیچیدگی آن از سوی دیگر است. موضوع دیگری که به مباحث مربوط به کارآفرینی دامن زده و آن را مورد توجه محققین قرار داده است، نگرانی مدیریت اقتصادی کشورها و سیاستمداران در رابطه با اشتغال و مشکل بیکاری است که به طور فزاینده ای تفکر خود اشتغالی را به عنوان یک راه حل مورد توجه آنها قرار داده است.

هر چند که اصطلاح کارآفرینی برای نخستین بار توسط کانتیلیون^۲ (حدود ۱۷۰۰) تعریف شده است. (کیلی^۳، ۱۹۷۱) ولی شومپتر^۴ (۱۹۳۴) کاربرد عام اصطلاح کارآفرینی را در حوزه اقتصادی به میل^۵ (۱۸۴۸) نسبت می دهد. رساله میل در رابطه با اقتصاد سیاسی بحث کرده است. بعد از "میل" شومپتر (۱۹۳۴) از منظر دیگری به کارآفرینی توجه داشته است. وی به نوآوری و نقش آن در پویایی نظامهای اقتصادی تاکید می کند. اگرچه در اوایل قرن بیستم مطالعاتی درباره رابطه ویژگیهای فرهنگی و مذهبی با رشد اقتصادی صورت گرفت و این نتیجه به دست آمد که بین اخلاق پروتستانی با پیشرفت اقتصادی رابطه وجود دارد (ویر، ۱۹۰۴، به نقل از احمد پور داریانی، ۱۳۸۰). ولی مککلند (۱۹۶۱) به نحوی مشخص و گسترده به ارائه نظریه و تبیین رابطه بین ویژگیهای فردی با رشد اقتصادی در زمینه های شغلی پرداخت و به این نتیجه رسید که پیشرفت به یک گروه یا مذهب خاص اختصاص ندارد و بار شد و توسعه برخی از ویژگیها در افراد می توان رشد و توسعه اقتصادی را در جوامع مختلف فراهم کرد. با کارهای مککلند توجه از عمل به عمل کننده تغییر تمرکز داد. ویژگیهای که از طرف وی به عنوان ویژگیهای افراد شروع کننده کسب و کارهای جدید مطرح می شوند، عبارتند از انگیزه پیشرفت، خلاقیت، مخاطره

² - Sexton & Bowman

³ - Miner & smith

³ - Johnson

⁹ - Shavar & Scott

¹⁰ - Phillips

¹ - entrepreneurship

² - Cantillion

³ - kilby

⁴ - Schumpeter

¹ - Mill

مستقیمی با کارآفرینی مدیران دارد. شکرکن و برومند نسب (۱۳۸۲) در پژوهشی نشان دادند بین خلاقیت و نوآوری با کارآفرینی همبستگی مثبت وجود دارد.

سومین و چهارمین متغیر پیش بینی کننده کارآفرینی تحمل ابهام و خودکارآمدی می باشد. تحمل ابهام^{۱۵} عبارت است از پذیرفتن عدم قطعیت بعنوان بخشی از زندگی، توانایی ادامه حیات با دانش ناقص درباره محیط و تمایل به آغاز فعالیتی مستقل بی آنکه بدانیم آیا موفق خواهیم شد یا خیر (فری، ۱۹۹۳، به نقل از احمد پور داریانی، ۱۳۷۹). سر و کار داشتن با ابهام و عدم قطعیت از ویژگی‌های مهم کارآفرین است (مردیث و نلسون، ترجمه نبی ثیان، ۱۳۷۸). به نظر می‌رسد کارآفرینان به مراتب بیشتر از افراد دیگر تحمل ابهام را داشته باشند. کارآفرینان بدون اینکه احساس تهدید یا ناراحتی کنند، قادرند به طور اثر بخش با شرایط و اطلاعات مبهم، ناقص، غیر طبیعی، سازمان نیافته و غیر شفاف روبرو شوند و ضمن رفع ابهامات، آن‌ها را به نفع خود تغییر دهند (پورداریانی، ۱۳۷۹). پژوهش‌های مختلفی نشان دادند کارآفرینان قدرت تحمل ابهام بالاتری دارند (لامپکین و اردوگان^{۱۶}، ۲۰۰۰). کارآفرینان بدون اینکه احساس تهدید یا ناراحتی نمایند قادرند تا به طور اثر بخش با شرایط و اطلاعات مبهم، ناقص و غیره قطعی، سازمان نیافته و غیره شفاف دست و پنجه نرم کنند (جنینگر، ۱۹۹۴) و ضمن رفع ابهامات، آنها را به نفع خود تغییر دهند. در واقع ابهام سبب انگیزش آنها می شود (تراپمن و مورنینگ استار، ۱۹۸۹).

مفهوم خودکارآمدی برای اولین بار توسط بندورا مطرح شده است وی خودکارآمدی را چنین تعریف می کند: اعتقاد فرد به اینکه می تواند رفتاری را که برای پیامد مطلوب مورد نیاز است به نحو موفقیت آمیزی انجام دهد. بندورا (۱۹۸۶) معتقد است خودکارآمدی می تواند بین کار آفرینان موفق و ناموفق تفکیک قائل شود چون افراد دارای خودکارآمدی بالا تمایل به پشتکار بیشتر دارند و چون قبول کسب و کار جدید پر از مشکلات است خود کارآمدی بالا ممکن است برای پیگیری کار ضروری باشد. کوئن و همکاران (۲۰۰۰) نشان داده اند که

فرهنگ ملی در ارتباط با کارآفرینی و انگیزه پیشرفت انجام داد. به این نتیجه رسید که بین تمایل به کارآفرینی و انگیزه پیشرفت در آزمودنی‌های آمریکایی همبستگی مثبت قوی وجود دارد.

دومین متغیر پیش بین کارآفرینی نوآوری و خلاقیت است. خلاقیت توانایی خلق ایده های جدید است که این ایده ها ممکن است به محصولات یا خدمات جدید نیز منجر شوند. نوآوری ارائه محصول، فرایند و خدمات جدید به بازار می باشد و خلاقیت نیرویی است که در پس نوآوری وجود دارد. هم نوآوری و هم خلاقیت از اجزای جدا نشدنی کارآفرینی می باشند. به طوری که دراکر (۱۹۸۵) معتقد است وجود نوآوری در کارآفرینی به قدری ضروری است که می توان ادعا نمود کار آفرینی بدون آن وجود ندارد و خلاقیت نیز بدون نوآوری نتیجه ای را حاصل نمی نماید (فری، ۱۹۹۳).

در واقع نوآوری ویژگی اصلی کار آفرینی و خلاقیت هسته اصلی فعالیت‌های کارآفرینانه به شمار می آید. اکثر نظریه پردازان، نوآوری و ابتکار را جزء کارآفرینی می دانند. شاور، ویلیامز و اسکات^{۱۱} (۱۹۹۰) در مطالعه ای به این نتیجه رسیدند کسانی که فکر می کردند ویژگی های یک فرد کارآفرین را دارند خلاقیت و نوآوری بیشتری نشان دادند. در واقع یکی از علائم کارآفرینی نوآوری است. به همین دلیل است که می گویند کارآفرین کار را به سمت پیشرفت و توسعه سوق می دهد. کارآفرین محصولات جدید را معرفی می کند، از راههای جدید برای انجام کارها و روشهای جدید تولید استفاده می کند. منابع جدید را یافته و بازارهای جدید را کشف می کند. او یک نیروی خلاق است. نوآوری کارآفرینان، همواره موجب انقلاب در زندگی روزمره می شود. آنها به روشهایی فکر می کنند که بتوانند محصولی با استفاده خاص را برای استفاده های دیگر تطبیق دهند، اصلاح کنند، بزرگ کرده یا جایگزین کنند، تغییر عمل دهند و یا ترکیب کنند (نطاق، ۱۳۸۰). مولر و توماس^{۱۲} (۲۰۰۲)، ارلند و وب^{۱۳} (۲۰۰۶) و تونر، رونالد و تامکینز^{۱۴} (۲۰۰۸) در پژوهشی نشان دادند منبع کنترل درونی، نوآوری و خلاقیت ارتباط

¹⁴- Toner, Ronald & Tomkins

¹⁵- ambiguity tolerance

¹⁶-Lampkin & Ordogan

1-Shaver, Williams & Scot

¹²- Mueller & Thomas

¹³- Ireland & Webb

کارآفرینان خودکارآمدی بالاتری دارند.

ژاوو، اسکات، جرال و هیلز^{۱۷} (۲۰۰۵) در مطالعه‌ای با عنوان نقش خود کارآمدی در رشد تمایلات کارآفرینی دانشجویان نشان دادند خودکارآمدی در رشد تمایلات دانشجویان برای کارآفرینی و گرایش به کارآفرینی تاثیر مثبت دارد. به عبارت دیگر اثرات یادگیری، تجربه های قبلی و خطر پذیری در تمایلات کارآفرینی به وسیله خودکارآمدی آن ها قابل تبیین است. همیلسکی، کوربت و اندرو^{۱۸} (۲۰۰۷) در پژوهشی نشان دادند که کسانی که خودکارآمدی کارآفرینانه بالایی داشتند رفتارهای ابداع گرانه آنها ارتباط مثبتی با عملکرد مخاطره آمیز و افزایش عملکرد آنها داشت. مارکمن و بارون^{۱۹} (۲۰۰۳) در پژوهشی نشان دادند که کارآفرینان به علت دارا بودن بعضی از ویژگی های شخصیتی مانند خودکارآمدی، توانایی درک فرصت ها، پشتکار، سرمایه اجتماعی و انسانی و مهارت های اجتماعی، احتمال موفقیت بیشتر و عملکرد بهتر و بهره وری بیشتری خواهند داشت. پنجمین و ششمین متغیر پیش بینی کننده کارآفرینی عزت نفس و خودشکوفایی می باشد. روزنبرگ (۱۹۷۹) عزت نفس را عبارت از "احساس خود ارزشمندی^{۲۰} و حرمت نفس^{۲۱}" می داند. با توجه به این تعاریف می توان گفت مجموع ارزیابی های هر فرد از خودش، عزت نفس او را تشکیل می دهد. پالمر^۱ (۱۹۸۷) کار آفرینان را افرادی مبتکر و متکی به نفس می داند. وی معتقد است ثروت از طریق افراد با جرأت ایجاد می شود که هیچ کس انتظار آن را ندارد. همچنین، سالازار و همکاران معتقدند کار آفرینان به خاطر اعتماد به نفس خود، شهرت دارند (نطاق، ۱۳۸۰). هرمزی نژاد، شهنی و نجاریان (۱۳۷۹) در پژوهشی بر روی نمونه ای از دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز نشان دادند که بین عزت نفس و ابراز وجود رابطه مثبت وجود دارد و این ویژگی با برخی از ویژگی های کارآفرینان مانند جسارت و عدم محافظه کاری که به و سیله (شالن برگر، ۱۹۶۸؛ به نقل

از پورداریانی، ۱۳۸۰) مطرح شده است همخوانی دارد. بیکر (۲۰۰۳) معتقد است که کارآفرینان از عزت نفس، انگیزه، انرژی و تعهد زیادی برخوردارند (پرداختچی و شفیع زاده، ۱۳۸۵).

مزلو بالاترین سطح نیازها را نیاز به خودشکوفایی می داند. در این سطح فرد به جستجوی چگونگی تحقق عمیق ترین استعدادهای خود است. آنچه بشر می تواند باشد باید باشد. او باید با طبیعت خود برخوردی راستین داشته باشد. خودشکوفایی^{۲۲} یعنی استعداد بالقوه ای که در نهاد هر انسانی قرار گرفته است را به فعلیت تبدیل کردن. مازلو (۱۹۷۰) برخی از ویژگی های افراد خودشکوفا را برمی شمرد که با ویژگی های افراد خلاق و همچنین ویژگی های افراد کارآفرین، همخوانی دارند. ویژگی هایی مانند: ۱- ناهمرونگی با دیگران ۲- داشتن درک درستی از واقعیت ۳- خود مختاری و استقلال. آنان برای پیشرفت خودشان و رشد مداوم به تواناییهای بالقوه و منابع خودشان متکی هستند. تحقیقات مختلف که روی گروههای سنی مختلف انجام شده است، نشان می دهند که بین خلاقیت و خود شکوفایی رابطه مثبت وجود دارد، یعنی یکی از ویژگی های افراد خودشکوفای خلاقیت می باشد. آنان می توانند کارهایی انجام دهند که بدیع و نواست، می توانند ترکیب جدیدی از عناصر را به وجود آورند (ایسمن،^{۲۳} دیکسون^{۲۴} و پیکوسکی،^{۲۵} ۱۹۹۳، به نقل از میهن دوست ۱۳۷۹). براین اساس می توان رابطه بین خلاقیت و کارآفرینی را توجیه کرد.

روش شناسی تحقیق

این پژوهش از نوع تحقیق همبستگی است. متغیر کارآفرینی در این تحقیق به عنوان متغیر ملاک محسوب می شود و انگیزه پیشرفت، نوآوری، تحمل ابهام، خودکارآمدی، عزت نفس و خودشکوفایی به عنوان متغیرهای پیش بین هستند.

7- Palmer

22-self actualization theory

23-Eiseman

24-Dixon

25- Piechowski

17-Zhao, Scott, Jerald & hills

18- Hmieleski, Corbett & Andrew

19- Markman & Baron

20-feeling of selfworth

21-self-respect

شخصیتی اصلی است. این پرسشنامه شامل ۳۰۰ جمله است که به صورت در ست یا غلط پاسخ داده می شود. این پرسشنامه در حوزه های روان شناسی مشاوره، بالینی، تربیتی، تجاری، صنعتی، و دولتی کار برد دارد. و دارای ۱۵ مقیاس است که در ۵ مقوله تحلیلی، هیجان برون گرایی، قابلیت اعتماد و فرصت طلبانه تدوین شده است. در این تحقیق فقط از مقیاس نوآوری آن استفاده شده است که ۲۰ ماده دارد و به صورت بلی و خیر پاسخ داده می شود. پایایی آن بالاتر از ۰/۷۰ گزارش شده است.

۴- پرسشنامه تحمل ابهام: این مقیاس توسط ایومک لین^{۲۶} و دیویدال (۱۹۹۳) ساخته شده است و ۲۲ ماده دارد. آزمودنی به هر یک از سئوالات به صورت یک مقیاس ۵ درجه ای «کاملاً موافق» تا «کاملاً مخالف» پاسخ می دهد. این مقیاس بر اساس تعریف های تجدید نظر شده مشخصه های ابهام و واکنش های فردی نسبت به درک آنان طراحی گردیده و اعتبار و پایایی آن بالاتر از ۰/۶۰ گزارش شده است (باور صاد، ۱۳۷۷). این مقیاس چگونگی توسعه ترکیبی و عملیاتی انواع انگیزه چندگانه فردی در تحمل ابهام را شرح می دهد. شیوه نمره گذاری این پرسشنامه به این صورت خواهد بود که به سئوالات ۲، ۳، ۵، ۶، ۸، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۸ و ۲۰ به هر مقیاس به ترتیب از ۰ تا ۴ نمره داده می شود و به بقیه سئوالات برعکس نمره داده خواهد شد.

۵- پرسشنامه خود کارآمدی: این پرسشنامه یک پرسشنامه مداد کاغذی است که توسط شرر و آدامز (۱۹۸۳) تهیه شده است. این مقیاس ۱۷ آیتم دارد. آزمودنی به هر آیتم براساس یک مقیاس پنج درجه ای «کاملاً مخالفم» تا «کاملاً موافقم» پاسخ می دهد. ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی بازآزمایی این مقیاس به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۶۷ گزارش شده است. همچنین بین خود کارآمدی و اضطراب همبستگی ۰/۶۱ بدست آمده است (براتی و همکاران، ۱۳۷۵).

در این پژوهش آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۷۱ می باشد. شیوه نمره گذاری این پرسشنامه به این صورت خواهد بود که در هر کدام از سئوالات ۱، ۳، ۸، ۹، ۱۳ و ۱۵ تا ۵ نمره

جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه گیری: جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون بودند که در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ در مقطع کارشناسی به تحصیل اشتغال دارند (N=۸۰۰۰) و ۱۰۰ واحد درسی یا بیشتر گذرانده اند. نمونه این پژوهش شامل ۴۰۰ دانشجوی مقطع کارشناسی سالهای ۹۱-۹۲ بود که در دانشکده های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون به تحصیل اشتغال داشتند و شامل ۲۰۰ نفر دانشجوی مونث و ۲۰۰ نفر دانشجوی مذکر بودند که به روش نمونه گیری خوشه ای از بین کلیه دانشجویان انتخاب شدند.

برای جمع آوری اطلاعات از چهار ابزار زیر استفاده شد:

۱- آزمون جهت گیری کارآفرینی: آزمون جامع کارآفرینی توسط صمد آقایی (۱۳۷۸) ساخته شده است که دارای ۵۴ ماده می باشد و برای هر یک از ویژگی های شخصیتی نمرات جداگانه ای ارائه می دهد. پایایی این آزمون با روش پایایی بازآزمایی برابر با ۰/۵۸ و همسانی درونی آن نیز با روش آلفای کرونباخ برابر با $\alpha=0/80$ بود. آزمودنی باید برای هر سؤال یکی از جواب های «کاملاً موافقم» و «کاملاً مخالفم» را علامت بزند. اگر به هر دلیلی، آزمودنی با جمله ای آزمون نه کاملاً موافق و نه کاملاً مخالف هست، باید سعی کند مشخص نماید که بیشتر با آن موافق هست یا مخالف و آن گاه پاسخ مناسب را مشخص نماید.

۲- پرسشنامه انگیزه پیشرفت گیزلی: این مقیاس از پرسشنامه توصیف خود گیزلی (۱۹۷۱) استخراج شده است. این مقیاس از ۱۶ ماده تشکیل شده است. در ۱۶ ماده موجود در پرسشنامه، ۸ صفت مشخصه وجود دارند. این صفات در پرسشنامه آمده اند زیرا معمولاً در بین کارآفرینان و افراد دارای انگیزه مشاهده شده اند. حداقل امتیاز ۸ امتیاز و حداکثر امتیاز ۲۱ امتیاز یا بیشتر است. ضریب اعتبار و پایایی این آزمون به ترتیب ۰/۷۴ و ۰/۶۳ گزارش شده است.

۳- پرسشنامه شخصیتی جکسون: این پرسشنامه توسط داگلاس جکسون در سال ۱۹۹۴ تهیه شده است. این پرسشنامه شخصیتی نسخه ای تجدید نظر شده ی پرسشنامه

²⁶-Lin & Davidal

داده خواهد شد و بقیه برعکس نمره‌گذاری می‌شوند.

تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

آزمودنی های این پژوهش ۴۰۰ دانشجوی دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون بودند که از دانشکده های مختلف این دانشگاه انتخاب شده بودند و همگی دانشجویانی بودند که در ترم های ۷ و ۸ مقطع کارشناسی تحصیل می کردند و اکثر آنها در سنین بین ۲۸-۲۰ سال بودند. از پایگاه اجتماعی متوسطی برخوردار بودند و از خانوادهایی با چندین فرزند بودند که بیشتر آنها فرزند میانی خانواده بودند و والدین آنها دارای تحصیلات متوسطی بودند که بیشتر در مشاغل آزاد مشغول به کار بودند و درآمد متوسطی داشتند.

جدول شماره ۱- میانگین و انحراف معیار متغیرهای شخصیتی در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه

جدول شماره ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای

متغیر	پسر		دختر		کل	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
انگیزه پیشرفت	۴۷/۰۷	۶/۹۸	۴۸/۲۶	۴/۶۱	۴۷/۳۱	۵/۵۷
تحمل ابهام	۴۷/۱۳	۶/۲۶	۴۸/۰۰	۳/۶۵	۴۷/۳۱	۵/۸۲
عزت نفس	۷/۲۳	۲/۲۶	۷/۵۷	۲/۴۴	۷/۳۰	۳/۳۰
خودشکوفایی	۴۴/۸۰	۷/۳۲	۴۶/۹۳	۴/۵۱	۴۵/۲۴	۵/۸۸
خودکارآمدی	۳۱/۸۳	۱۱/۳۹	۳۲/۰۰	۴/۴۸	۳۱/۸۷	۳/۳۳
نوآوری	۱۲/۰۹	۳/۷۶	۱۲/۵۰	۲/۸۵	۱۲/۱۷	۵/۵۹

شخصیتی در مدیران واحدهای تولیدی خصوصی را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین (وانحراف معیار) نمره‌های انگیزه پیشرفت (۴۷/۳۱) (۵/۵۷)، تحمل ابهام (۴۷/۳۱) (۵/۸۲)، عزت نفس (۷/۳۰) (۳/۳۰)، خود-شکوفایی (۴۵/۲۴) (۵/۸۸)، خودکارآمدی (۳۱/۸۷) (۳/۳۳)، و نوآوری (۱۲/۱۷) (۳/۵۹) است.

۶- مقیاس عزت نفس روزنبرگ: این آزمون از ۱۰ آیتم تشکیل شده است و برای سنجش عزت نفس کلی استفاده می‌شود (روزنبرگ، ۱۹۶۵). این آزمون توسط موریس روزنبرگ در سال ۱۹۶۰ ساخته شده است. آزمودنی باید برای هر سؤال یکی از جواب‌های (کاملاً موافقم)، «موافقم»، «مخالقم» و «کاملاً مخالفم» را علامت بزند. ضریب پایایی بازآزمایی آن در فاصله ۰/۸۲ تا ۰/۸۸ می‌باشد و ضریب آلفای کرونباخ برای نمونه‌های مختلف در فاصله ۰/۷۷ تا ۰/۸۸ می‌باشد. مطالعات جدید ضریب آلفای کرونباخ این آزمون را ۰/۷۸ نشان می‌دهد (لورنزو، هرناندز و اولت، ۱۹۹۸). ضریب همبستگی این آزمون با آزمون عزت نفس آیزنگ ۰/۶۱ گزارش شده است (ابوالقاسمی و نریمانی، ۱۳۸۳).

۷- مقیاس خودشکوفایی:

مقیاس خود شکوفایی توسط بچ‌ساز (۱۹۸۷) ساخته شده است. این مقیاس ویژگی‌های عمومی خود شکوفایی را می‌سنجد. مقیاس خود شکوفایی دارای ۱۲ ماده است که هر آزمودنی به این آیتم‌ها به صورت هرگز (۰)، به ندرت (۱)، گاهی (۲)، اغلب (۳) و همیشه (۴) پاسخ می‌دهد. دامنه نمرات آزمودنی در این مقیاس بین صفر و ۴۸ متغیر خواهد بود. ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی بازآزمایی این مقیاس به ترتیب ۰/۸۹ و ۰/۷۳ گزارش شده است. ضریب همبستگی این مقیاس با خرده مقیاس خود شکوفایی با پرسشنامه نیازهای مزلو ۰/۶۴ است ($P < 0/01$). این مقیاس در ایران توسط دکتر نجاریان (۱۳۷۴) اعتباریابی شده است.

روش گردآوری اطلاعات در این مطالعه به این صورت بود که بعد از تهیه فهرست اسامی دانشجویان و انتخاب آنها، ابتدا هدف تحقیق برای آزمودنی‌ها بیان شد و سپس آزمونهای پژوهش در اختیار آنها قرار داده شد و از آنها خواسته شد نظر خود را با دقت بیان کنند. اطلاعات بصورت گروهی و در محل تحصیل دانشجویان جمع‌آوری شد سپس داده‌های بدست آمده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیری با شیوه گام به گام مورد

¹- Lorenzo, Hernandez & Ouellette

برای بررسی ارتباط بین متغیرهای شخصیتی و جهت گیری کارآفرینی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. همان طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می شود متغیرهای انگیزه پیشرفت ($r=0/40$)، تحمل ابهام ($r=0/13$)، عزت نفس ($r=0/24$)، خود شکوفایی ($r=0/21$)، خودکارآمدی ($r=0/13$) و نوآوری ($r=0/40$) با جهت گیری کارآفرینی رابطه مثبت معنی داری دارند ($P < 0/01$).

برای تعیین تأثیر هر یک از متغیرهای شخصیتی بر واریانس جهت گیری کارآفرینی، متغیرهای شخصیتی به عنوان متغیرهای پیش بین و کارآفرینی، به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. در جدول شماره ۴ میزان F مشاهده شده معنی دار است ($P < 0/001$) و حدود ۲۸ درصد واریانس مربوط به کارآفرینی توسط متغیرهای شخصیتی تبیین می شود. ضریب رگرسیون متغیرهای پیش بین نشان می دهند که از میان متغیرهای شخصیتی، انگیزه پیشرفت، عزت نفس و نوآوری می توانند واریانس جهت گیری کارآفرینی را به صورت معنی داری تبیین کنند. ضریب تأثیر انگیزه پیشرفت ($B=0/367$)، عزت نفس ($B=0/386$) و نوآوری ($B=0/494$) با توجه به آماره t نشان می دهند که می توانند با اطمینان ۹۹ درصد تغییرات مربوط به جهت گیری کارآفرینی را در دانشجویان دانشگاه پیش بینی کنند.

جدول شماره ۲- میانگین و انحراف معیار کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه

متغیر	پسر		دختر		کل	
	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$
کارآفرینی	۷	۳۰/۹	۶	۳۲/۱	۹	۳۱/۷
	۶/۵		۵/۵		۵/۸	

جدول شماره ۲ میانگین و انحراف معیار جهت گیری کارآفرینی را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود میانگین (و انحراف معیار) جهت گیری کارآفرینی در دانشجویان ۳۱/۱۷ (۵/۹۸) است.

جدول شماره ۳- ضریب همبستگی متغیرهای شخصیتی با جهت گیری کارآفرینی در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه

متغیر	کارآفرینی		
	پسر	دختر	کل
انگیزه پیشرفت	۰/۳۹**	۰/۴۵**	۰/۴۰**
تحمل ابهام	۰/۱۲	۰/۱۳	۰/۱۳*
عزت نفس	۰/۳۰**	-۰/۰۳	۰/۲۴**
خودشکوفایی	۰/۲۲**	۰/۰۶	۰/۲۱**
خودکارآمدی	۰/۱۳	۰/۲۱*	۰/۱۳*
نوآوری	۰/۴۲**	۰/۲۲*	۰/۴۰**

$P < 0/001$ $** P < 0/01$ $** P < 0/05$

متغیرهای پیش بین	شاخص	SS	df	MS	F (P)	R	R2	SE	B	Beta	t (P)
انگیزه پیشرفت	رگرسیون	۱۵۶۰/۰۹	۱	۱۵۶۰/۰۹	۵۱/۸۵	۰/۴۰۳	۰/۱۶۲	۰/۰۵۱	۰/۳۶۷	۰/۴۰۳	۷/۳۰ (<0/001)
	باقیمانده	۸۰۶۳/۰۴	۲۶۸	۳۰/۱۰۸							
تحمل ابهام	رگرسیون	۱۶۰۲/۱۵	۲	۸۰۱/۰۷	۲۶/۶۶	۰/۴۰۸	۰/۱۶۶	۰/۰۵۸	۰/۰۶۹	۰/۰۶۷	۱/۱۸۲ (۰/۲۳)
	باقیمانده	۸۰۲۰/۹۸	۲۶۷	۳۰/۰۴							
عزت نفس	رگرسیون	۱۷۹۹/۶۳	۳	۵۹۹/۸۷	۲۰/۳۹	۰/۴۳۲	۰/۱۸۷	۰/۱۴۹	۰/۳۸۶	۰/۱۴۸	۲/۵۹ (۰/۰۱)
	باقیمانده	۷۸۲۳/۵۰	۲۶۶	۲۹/۴۱							
خودشکوفایی	رگرسیون	۱۷۹۹/۸۶	۴	۴۴۹/۹۶	۱۵/۲۴	۴۳۲۰	۰/۱۸۷	۰/۰۵۷	۰/۰۰۵	۰/۰۰۶	۰/۰۸۸ (۰/۹۳)
	باقیمانده	۷۸۲۳/۲۷	۲۶۵	۲۹/۵۲							
خودکارآمدی	رگرسیون	۱۸۵۶/۰۱	۵	۳۷۱/۲۰	۱۲/۶۱	۰/۴۳۹	۰/۱۹۳	۰/۰۳۳	۰/۰۴۶	۰/۰۷۹	۱/۳۸۱ (۰/۱۶)
	باقیمانده	۷۷۶۷/۱۲	۲۶۴	۲۹/۴۲							
نوآوری	رگرسیون	۲۶۵۵/۲۴	۷	۳۷۹/۳۲	۱۴/۲۶	۰/۵۲۵	۰/۲۷۶	۰/۰۹۶	۰/۴۹۴	۰/۲۹۶	۵/۱۵۵ (<0/001)
	باقیمانده	۶۹۶۷/۸۹	۲۶۲	۲۶/۵۹							

بحث و نتیجه گیری

این فرض که بین انگیزه پیشرفت و کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه رابطه مثبت وجود دارد، مورد تایید قرار گرفت. نتایج به دست آمده از این پژوهش با تحقیقات دیگر (برای مثال مک کلند، ۱۹۶۵؛ سکستون و باومن، ۱۹۸۳؛ اسمیت و ماینر، ۱۹۸۴؛ جانسون، ۱۹۹۰؛ شاور و اسکات، ۱۹۹۱؛ فیلیس، ۱۹۹۸) همسویی دارد. طبق این یافته انگیزه پیشرفت در افرادی که فعالیت های اقتصادی خود را آغاز می کنند بالاتر است. انگیزه پیشرفت در افرادی وجود دارد که در فعالیت های کارآفرینانه موفق هستند. در واقع این انگیزه افراد را برای کارآفرینی تحریک می کند و کارآفرینان آینده نگری که شرکت های جدید تاسیس کرده باشند را نیز به سوی رشد هدایت می نماید. مک کلند (۱۹۶۵) معتقد است که انگیزه پیشرفت، انگیزه اصلی توسعه اقتصادی کشورها بوده و در تصمیم گیری فرد برای کارآفرین شدن تاثیر به سزایی دارد.

این فرض که بین نوآوری با کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه رابطه مثبت وجود دارد، مورد تایید قرار گرفت. نتایج به دست آمده از این پژوهش ضمن تایید نتایج تحقیقات انجام شده توسط دیگر پژوهشگران (برای مثال سولومن، ۱۹۸۹؛ ریسال، ۱۹۹۲؛ دراگر، ۱۹۸۵؛ فری، ۱۹۹۳؛ هورنادی و ابود، ۱۹۷۱؛ هورنادی، ۱۹۸۲؛ هال و همکاران، ۱۹۸۰؛ شاور و همکاران، ۱۹۹۰ و جنینگز و همکاران، ۱۹۹۴) حاکی از این است که هرچه خلاقیت و نوآوری دانشجویان بیشتر باشد تمایلات کارآفرینی آنان بیشتر است. در تبیین این یافته ها می توان گفت که بین ویژگی های افراد خلاق و نوآور با کارآفرینی آنها همپوشی وجود دارد. به نحوی که برخی از پژوهشگران کارآفرینی را مطابق با خلاقیت و نوآوری تصور می کنند. مثلاً شومپیتز (۱۹۳۴) ملاک و اساس کارآفرینی را خلاقیت و نوآوری می داند، به نظر وی تعادل پویا از طریق نوآوری و کارآفرینی ایجاد می شود. همچنین دراگر (۱۹۸۵) معتقد است کارآفرینی بدون خلاقیت و نوآوری حاصلی ندارد. بدلیل این که کارآفرینان کارهایی را انجام می دهند و یا خدماتی را ارائه می دهند که قبل از آنان توسط دیگران ارائه نشده است، کارآفرینان تمامی جوانب امور را برای حل مشکلات در نظر می گیرند و به تناسب مشکلات را

طبقه بندی می کنند. از آنجایی که راه حل ها فقط برای موارد در نظر گرفته شده قابل اجرا می باشند، کارآفرینان همیشه در جستجوی راه حل های جایگزین هستند (نطاق، ۱۳۸۰). موضوع کارآفرینی همیشه با خلاقیت و نوآوری عجین بوده است. به نحوی که سولومن (۱۹۸۹) و ریسال (۱۹۹۲) معتقدند که خلاقیت و کارآفرینی لازم و ملزوم یکدیگرند. نوآوری و خلاقیت از اجزای جدا ناشدنی کارآفرینی می باشند و به گفته دراگر (۱۹۸۵) وجود نوآوری در کارآفرینی به قدری ضروری است که می توان ادعا نمود کار آفرینی بدون آن وجود ندارد و خلاقیت نیز بدون نوآوری نتیجه ای را حاصل نمی نماید (فری، ۱۹۹۳).

این فرض که بین تحمل ابهام و جهت گیری کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه رابطه مثبت وجود دارد، مورد تایید قرار گرفت. نتایج به دست آمده از این پژوهش ضمن تایید تحقیقات دیگر (برای مثال جنینگر، ۱۹۹۴؛ تراپمن و مورنینگ استار، ۱۹۸۹؛ لامپکین و اردوگان، ۲۰۰۰) حاکی از این است که کارآفرینان به مراتب قدرت تحمل ابهام بالاتری دارند. سر و کار داشتن با ابهام و عدم قطعیت از ویژگی های مهم کارآفرین است (مردیث و نلسون، ترجمه نبی ثیان، ۱۳۷۸). به نظر می رسد کارآفرینان به مراتب بیشتر از افراد دیگر تحمل ابهام را داشته باشند. در واقع کسانی که تحمل ابهامشان زیاد است معمولاً درک پیچیده ای دارند. آنان به اطلاعات بیشتر توجه کرده، اشارات را تعبیر و تفسیر می نمایند و در سبک شناختی شان ادراکی خواهد بود. بررسی ها حاکی از آن است که افراد دارای پیچیدگی شناختی و تحمل بالای ابهام اطلاعات را بهتر منتقل کرده و نسبت به ویژگی های درونی دیگران (بخصوص در حین ارزیابی عملکرد در محیط کار) حساس هستند، همچنین در مواجهه با شرایط ابهام رفتاری انعطافی و تطابقی دارند. بررسی ها حاکی از آن است که افراد دارای پیچیدگی شناختی و تحمل بالای ابهام اطلاعات را بهتر منتقل کرده و نسبت به ویژگی های درونی دیگران (بخصوص در حین ارزیابی عملکرد در محیط کار) حساس هستند.

این فرض که بین خودکارآمدی و جهت گیری کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه رابطه مثبت وجود دارد، مورد تایید قرار

ایسمن، ۱۹۹۳). برای این اساس می توان رابطه بین خودشکوفایی و کارآفرینی را توجیه کرد.

این فرض که متغیرهای انگیزه پیشرفت، نوآوری، تحمل ابهام، خودکارآمدی، عزت نفس و خودشکوفایی با کارآفرینی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون رابطه چند گانه دارند مورد تایید قرار گرفت. ضریب رگرسیون متغیرهای پیشبین نشان می دهند که از میان ویژگی های روانشناختی، انگیزه پیشرفت، عزت نفس و نوآوری می توانند وار یانس کارآفرینی را به صورت معنی داری تبیین کنند. نتایج به دست آمده از این پژوهش ضمن تأیید نتایج تحقیقات انجام شده توسط پژوهشگران دیگر برای مثال (برومند نسب، نجاریان و شکرکن، ۱۳۸۱) حاکی از این است که این متغیرها تاثیر مثبت معناداری در بروز کارآفرینی دارند. به طور کلی یافته های این پژوهش نشان دهنده ارتباط ویژگی های روانشناختی (انگیزه پیشرفت، نوآوری، تحمل ابهام، خودکارآمدی، عزت نفس و خودشکوفایی) با کارآفرینی است.

منابع

- ابوالقاسمی، عباس و نریمانی، محمد (۱۳۸۳).
آزمونهای روانشناختی، اردبیل، باغ رضوان.
- احمدپور داریانی، م، ۱۳۸۰. کار آفرینی: تعاریف، نظریات، الگوها، تهران، چاپ اول، انتشارات پردیس.
- براتی پختیاری، س، ۱۳۷۵. بررسی رابطه ساده و چندگانه متغیرهای خودکارآمدی، عزت نفس و خودپایی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان سال سوم نظام جدید متوسطه شهرستان اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد.
- پرداختچی، م.ج، شفیعی زاده، ح، ۱۳۸۵. درآمدی بر کارآفرینی سازمانی، تهران، چاپ اول، ص، ۲۹.
- سالازار، ام. اس، تیونگ-اکو، ای، ود یاز، پی، مقدمه ای بر کارآفرینی، ترجمه: سیامک نطاق، ۱۳۸۰. سازمان ملی بهروری ایران، تهران، چاپ دوم، انتشارات کوهسار.
- شکرکن، ح، برومند نسب، م، ۱۳۸۲. بررسی روابط ساده و چندگانه پیشایندهای مربوط با

گرفت. نتایج به دست آمده از این پژوهش ضمن تأیید نتایج تحقیقات انجام شده توسط دیگر پژوهشگران (برای مثال کوئن و همکاران، ۲۰۰۰؛ کوئن و همکاران، ۲۰۰۱؛ ژاوو و همکاران، ۲۰۰۵؛ همیلسکی و همکاران، ۲۰۰۷؛ و شکرکن و برومندنسب، ۱۳۷۹) حاکی از این است که خودکارآمدی تأثیری مثبت معناداری در بروز کارآفرینی دارد. خودکارآمدی به عنوان یک راهبرد شناختی معتبر می تواند کارآفرینان فنی و غیر کارآفرینان را از هم جدا نما ید. چن وهمکاران (۱۹۹۸) نشان دادند که خود کارآمدی تأثیری مثبت معنی داری در احتمال بروز کار آفرینی دارد.

این فرض که بین عزت نفس و کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه رابطه مثبت وجود دارد، مورد تایید قرار گرفت. نتایج به دست آمده از این پژوهش ضمن تأیید تحقیقات دیگر (برای مثال دیویدز، ۱۹۶۳؛ هور نادای و یانکر، ۱۹۷۱؛ تیمونز، ۱۹۷۱؛ چن و همکاران، ۱۹۹۸؛ بارون و مارکمن، ۱۹۹۹؛ کوین و همکاران، ۲۰۰۱؛ فردریچ و ویسسر، ۲۰۰۶) حاکی از این است که هر چه عزت نفس دانشجویان دانشگاه بالاتر باشد جهت گیری کارآفرینی در آنها بیشتر است. در تبیین این یافته می توان گفت که این یافته با نظریه خود هماهنگی (کورمن، ۱۹۷۷، ترجمه شکرکن، ۱۳۷۰) مطابقت دارند. بر اساس این نظریه افرادی که خود را بسیار شایسته می دانند به احتمال بیشتر در انجام وظایف موفق می شوند تا کسانی که شایستگی اندکی برای وظیفه یا شغل در دست انجام دارند. زیرا افراد به گونه ای عمل کنند که با شناخت هایی که از خود دارند، هماهنگ باشد.

این فرض که بین خودشکوفایی و جهت گیری کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه رابطه مثبت وجود دارد، مورد تایید قرار گرفت. نتایج به دست آمده از این پژوهش ضمن تأیید نتایج تحقیقات انجام شده توسط دیگر پژوهشگران (برای مثال ایسمن، دیکسون و پیکوسکی، ۱۹۹۳؛ ری و تورپین، ۲۰۰۲) حاکی از این است که خودشکوفایی تأثیری مثبت معنی داری در بروز کارآفرینی دارد. تحقیقات مختلف نشان می دهند که بین خلاقیت و خودشکوفایی رابطه مثبت وجود دارد، به عبارت دیگر، یکی از ویژگی های افراد خودشکوفای خلاقیت می باشد. آنان می توانند کارهایی انجام دهند که بدیع و نو هست و می توانند ترکیب جدیدی از عناصر را به وجود آورند)

- Englewood Cliffs , N.J: Prentice - Hall.
- Chen, C.C., Greene, P.G., Crick, A. 1998. Does entrepreneurial Self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers? *Journal of Business Venturing*, 13: 295-316.
  - Drucker, P., 1985. The discipline of innovation .*Harvard Business Review*. May-June-67-72.
  - Friedrich, CH., Visser, K., 2006. Building Human Capital in Difficult Enviroments: An Empirical Study of Entrepreneurship Education, Self-esteem, and Achievement in South Africa. vol15:171-187.
  - Fry F., 1993. *Entrepreneurship: A Planning Approach*, Englewood Cliffs NJ: Prentic -Hall.
  - Hansemark, O.V., 2003. Need for achievement, locus of control and the prediction of business start-ups: A Longitudinal study.
  - Hmieleski, K.M., Andrew, C., Corbett, C., 2007. The contrasting interaction effects of improvisational behavior with entrepreneurial self-efficacy on new venture performance and entrepreneur work satisfaction.
  - Hornaday, J., and Aboud, J., 1971. Characteristics of successful entrepreneurs. *Personnel Psychology* 24: 141-153.
  - Ireland, R.D., Webb, J. W., 2006. Strategic entrepreneurship: creating competitive advantage through streams of innovation. *Mays Business School*, 7783-4221.
  - Jennings, R., Cox, C., Cooper, C. 1994. *Business Elites*, London: Routledge.
  - Koen, P.A, Markman, G.D., Baron, R.A., Reilly, R., 200۰. Cognition and personalities as predictors of resource attainment among corprate
- کارآفرینی و روابط این متغیر با عملکرد تحصیلی و فعالیتهای غیر آموزشی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، دومین گنگره انجمن روانشناسی ایران.
- شهنی بیلاق، م، ۱۳۸۱. کار آفرینی، مقاله ارائه شده در سمینار: پیش آیند های مهم روانشناسی در کارآفرینی، مرکز کاراد دانشگاه شهید چمران اهواز.
  - صمد آقایی، ج، ۱۳۷۸. سازمان های کارآ فرین، تهران، چاپ اول، انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی.
  - کورمن، آ، ۱۹۷۷. روان شناسی صنعتی و سازمانی، ترجمه: حسین شکر کن، ۱۳۷۰. تهران، چاپ اول، انتشارات رشد.
  - میهن دوست، ز، ۱۳۷۹. بررسی رابطه مسئولیت پذیری و منبع کنترل با خود شکوفایی و رابطه خودشکوفایی با خلاقیت در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز.
  - نبی ثیان، م. ص، ۱۳۷۸. کارآفرینی، موسسه کار و تامین اجتماعی.
  - نجاریان، ب، ۱۳۷۴. بررسی پیش آیندهای خطر پذیری در افراد کارآفرین، مقاله ارائه شده در سمینار: پیش آیندهای مهم روان شناسی در کارآفرینی، مرکز کاراد دانشگاه شهید چمران اهواز.
  - هرمزی نژاد، م، شهنی بیلاق، م، نجاریان، ب، ۱۳۷۹. رابطه ساده و چند گانه ی متغیرهای عزت نفس، اضطراب اجتماعی و کمال گرایی با ابراز وجود دانشجویان شهید چمران اهواز، مجله ی علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ج، ۲، ش ۴۳، ص، ۲۹-۵۰.
  - Bandura, A., 1986. *Social Foundations of Thought and Action*.

- wellesleg , MA : Babson College.
- Rissal, R., 1992. A study of the characteristics of entrepreneurs in Indonesia. Disseration, George Washington University, Edd 1988 DAI-A 49. 06 P., 15. 6 Des., 1988.
  - Rosenberg, M., 1979. Cognitive The Self. New York : Basic Books.
  - Schere, R.F., Adams, J.S., Carley, S.S., Wiebe, F.A., 198۳. Role model performance effects on development of entrepreneurial career perferenc. Entrepreneurship Theory and Practice, 13 (3). 53-71.
  - Schumpeter, J.A., 1934. The Theory of Economic Development. Camlridge, Mass: Harvard University Press.
  - Sexton, D.L., Bowman, N., 1984. The effects of preexisting psychological characteristics on new venture initiations. Paper presented at meeting of the Academy of Management, Boston, MA.
  - Sexton, D.L., Bowman, N.B., 1983. Comparative entrepreneurship characteristics of Students: Preliminary results. In J.A., Hornaday, J.A., Timmons, and k.H., Vesper, eds., Frontiers of Entrepreneurship Research. Wellesley, MA: Babson center For Entrepreneurial Studies, PP. 213-232.
  - Shaver, K.G., Scott, L.R., 1991. Person, process, choice: The psychology of new venture creation. Entrepreneurship Theory and Practice, 16(winter): 23-45. Social Philosophy: London : John W., Parker.
  - Toner, M., Ronald, G., Tompkinz, M.D., 2008. Invention, innovation, entrepreneurship in academic medical centers. Surgical Services and Center for Engineering in Medicaine, entrepreneurs. Frontiers of Entrepreneurship Research. Wellesly, M A: Babson College.
  - Maini, P., Founder, C., Consultant, S., 2006. Medical Futures- Nurturing Entrepreneurship and Innovation in the Healthcare Sector. Medical Futures, 12: 171-192.
  - Markman, G.D., Baron, R.A., 2003. Person- entrepreneurship fit: Why some people are more successful as entrepreneurs than others.
  - Maslow, A.H., 1970. Motivation and Personalit (2th ed.). New York: Viking.
  - McClelland, D.C., 1961. The Achieving Socitty. Princeton, N.J: D.Van Nostrand.
  - McClelland, D.C., 1965. Toward a theory of motive acquisition. American Psychologist, 20, 321 - 333.
  - Miner, J.B., Smith, N.R., Bracker, J.S., 1994. Role of; entrepreneurial task motivation in the growth of technologically innovative firms, Journal of Applied Pcvchologv. 79, No.4. 627- 630.
  - Mueller, S.L., Thomas, S., 2002. Colture and entrepreneurial Anine Country study of locus of control and innovativeness. Florida International university, Miami, fl, USA.
  - Palmer, M., 1987. The Application of Psychological Testing to Entreneurial Potential, In C., Baumback J., Mancusol (eds). Entrepreneurship an venture Management N.J: Prentice-Hall Inc.
  - Pillis, E.G., 1998. What,s achievement got to do with it ? The role of national culture in the relationship between entrepreneurship and achievment motivation. Frontiers of Entrepreneurship Research ,

Department of Managerial Studies,
University of Illinois at Chicago.

Massachusetts General, 22: 1481-
1732.

- Zhao, H., Scott, E.S., Gerald, E., Hills, E., 2005. The Mediating Role of Self-Efficacy in the Development of Entrepreneurial Intention,

Archive of SID